

Tintín a Xangai

EDUARD MOLNER

NARRATIVA

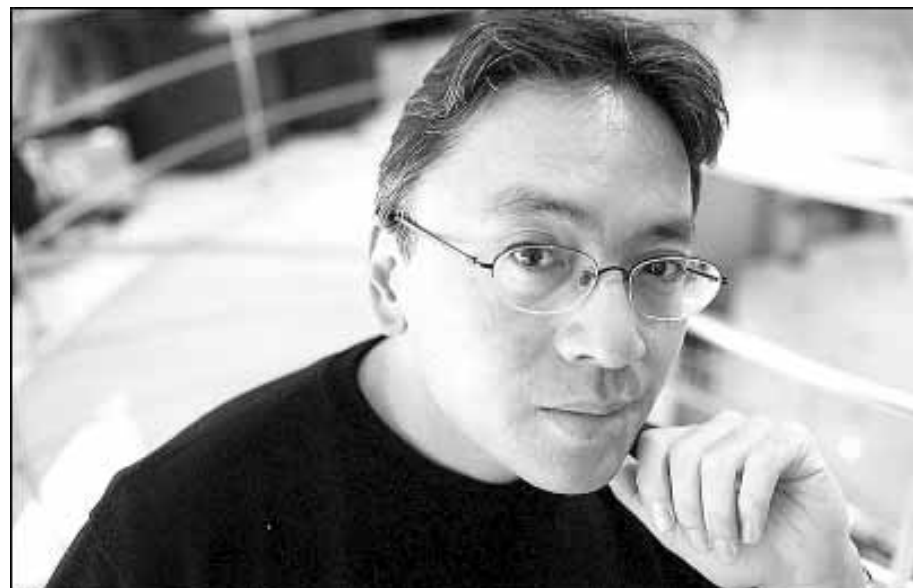
Kazuo Ishiguro, *Quan érem orfes*.
Traducció de Xavier Pàmies.
Edicions 62. Barcelona, 2001.

Ishiguro ha escrit una novella de detectius amb tots els elements de gènere, sobretot, és clar, un cas que es planteja a l'inici i que s'estira i manté la tensió fins al final: Christopher Banks, un anglès nascut a Xangai, és un famós detectiu dels anys trenta que torna a la ciutat xinesa en el convuls 1937 per tal de trobar els seus pares, desapareguts quan ell era només un nen. Amb una claredat expositiva pròpia de la tradició narrativa anglesa del segle XIX, la trama aconsegueix d'interessar; *Quan érem orfes* és una novella entretinguda.

I si entretenir no fos prou valor val la pena d'esmentar la facilitat esbalaïdora d'Ishiguro a construir personatges de tall victorià -faceta que ja ens havia quedat clara de manera magistral amb *El que queda del dia*- i també de recrear amb detall l'atmosfera d'abans de la guerra i les elits socials que la van habitar. Així, un personatge com el de la Sarah Hemmings, la dona que ronda el detectiu, recorda en la seva frivolitat i hedonisme aquella Lulú de Wedekind; una imatge que es correspon amb el que ens ha deixat la literatura i el cinema que han reflectit aquells moments. És igualment brillant la descripció del Xangai dels anys trenta, on els referents,

a banda de *L'imperi del sol*, de James G. Ballard, sembla que s'hagin buscat en la ciutat que va immortalitzar la Dietrich en les seves pel·lícules.

Però la novella resulta fallida, perquè el que no és creïble és el seu personatge central ni la seva evolució. Si Ishiguro ha buscat el Poirot d'Agatha Christie per manipular-lo al seu gust, el que li ha sortit és una mena de Tintín que es passa tres quartes parts de la història exhibint candidesa, lliurat en cos i ànima a fer triomfar el bé per damunt del mal; un personatge immaculat i asexuat que participa d'una visió idealitzada del món que l'envolta. Un individu del qual esperes que reuneixi al saló de

El novel·lista anglès d'origen japonès Kazuo Ishiguro

l'hotel tots els altres personatges de la novel·la per explicar el cas, pas per pas, i al final assenyalar el culpable amb una argumentació brillant i irrefutable.

Doncs bé, el desenllaç traïx el personatge, el fa definitivament inversemblant. El que hauria pogut ser un exercici d'estil -frustrat, però- es transforma en un seguit d'esdeveniments i imatges que fan aparèixer de cop i volta la violència, el sexe i la corrupció en un intent mal resolt de fer conèixer el món real a Christopher Banks. El detectiu inspid de cop i volta s'enfronta a la crua veritat en el cas de la desaparició dels seus pares. És així com Ishiguro intenta descriure la decepció que provoca la desaparició definitiva del món de la infantesa per esdevenir adult.

Holmes era un morfinòman amargat i darrere dels seus casos s'entreveïen les clavegueres victorians. Els detectius de Hammet i Chandler descobrien l'Amèrica urbana deprimida dels trenta. Ishiguro perd l'oportunitat d'explicar un món com ho va fer amb els magnífics personatges d'*El que queda del dia*.

NARRATIVA

Nissagues i Guerra Civil

JOSEP M. SAN ABDON

Pasqual Mas, *La cara oculta de la lluna*.
Edicions Bromera. Alzira, 2001.

Són cada vegada més les novel·les que ens apropen al món de la Guerra Civil i de la postguerra. Amb *La cara oculta de la lluna* -novella guanyadora del premi Enric Valor 2000- Pasqual Mas ens presenta una altra visió de l'època, la de la vida quotidiana de la gent anònima que sofreix els efectes del conflicte armat.

La història de la novella gira al voltant de les vicissituds viscudes per dues famílies, els Bas i els Furió, des dels dies finals de la guerra fins als primers anys seixanta, narrada per l'últim membre de la saga, Gonçal Bas. L'acció transcorre, com en alguna altra novella anterior de l'autor, a Amassora, municipi a escassos quilòmetres de Castelló de la Plana, i poble natal de l'autor, però que podríem dir que transcendeix l'estrictament local i que el que aquí se'ns explica segurament podria situar-se en qualsevol altre lloc dels Països Catalans.

La novella s'estructura en tres parts: en la primera, *Camí*, se'ns relata la sort patida pels membres de la família de la generació dels avis del narrador en els moments immediats a l'acabament de la guerra, en un cas l'afusellament, en un altre l'exili, en els altres la possibilitat de quedar-se al poble; és un temps dominat per l'odi i el desig de venjança. La segona part, *Terra*, és protagonitzada per la mateixa generació en les dues dècades següents, és dominada per la fam i la por en els primers anys, i pel desig d'oblidar i anar refent les seves vides en els anys successius. En la tercera part, *Cruïlla*, els protagonistes són ja la generació dels pares del narrador, estem als primers anys seixanta i comença a albirar-se un cert progrés material que fins i tot els porta a comprar-se un modest Fiat, però és una generació sense memòria i sense cap preocupació política.

El narrador, nascut als primers anys seixanta, pretén recuperar aquella memòria que havien perdut els seus pares, i començarà a tenir preocupacions polítiques. Tot i que la novella està narrada en tercera persona, la primera persona del narrador aflora sovint per manifestar aquest desig de contar "la història del silenci i esdevinc la memòria dels que no em conegueren ni em preveren i també dels que coneguí i mai no em contaren ni un bri perquè dia a dia s'esforçaven a oblidar". Però no només això, també fa comentaris polítics arran dels fets que narra, o escriu una mena de parèntesis explicatius sobre costums, formes de treball o de diversió del moment, que a mi que pertanyo a la mateixa generació del novel·lista em semblen una mica sobreres i crec que allarguen excessivament la novella, però que per als lectors més joves pot fer la mateixa funció que les notes a peu de pàgina quan llegim els clàssics.

A Pasqual Mas l'hem vist créixer com a narrador a cada nou llibre que ha publicat. *La cara oculta de la lluna* és una novella escrita amb molta ambició i que aconsegueix un resultat esplèndid i suposa la seva consagració definitiva com a escriptor.

Literatura de la frontera

ANNA M. GIL

NARRATIVA

Pilar Godayol (ed.), *Veus xicanes*.
Eumo Editorial. Vic, 2001.

Traduir és un afany utòpic, deia Ortega. I tenia raó. Només cal prendre com a exemple aquest magnífic treball de la doctora en Teoria de la Traducció Pilar Godayol, una demostració que la utopia, sense deliris de grandesa ni pretensions revolucionàries, encara és possible. I una manera efectiva, basada en un procés constant de reflexió i autocorrecció, d'establir un diàleg entre les teories feministes més recents i uns textos aparentment llunyans.

No és fàcil posar a l'abast dels lectors catalans l'obra híbrida (es mouen entre dues llengües, l'anglès i l'espanyol de Mèxic) i transgressora (subverteixen les formes literàries canòniques, planteegen qüestions tabú, desemmascaren la societat vigent, inciten a l'autoconsciència femenina) de les escriptores xicanes. Una obra que, segons assenyala Pilar Godayol en un llibre que és resum i compendi dels seus criteris teòrics i pràctics, *Espais de frontera. Gènere i traducció* (publicat també a Eumo), demana situar-se en terra de ningú. I demana un bon coneixement i domini de

la matèria, per tal de plantejar aquelles estratègies deconstructores que, en paraules de Godayol, "posen al descobert la incompletesa del discurs, els buits semàntics entre significants i significats, la (im)possibilitat possible de la traducció".

NOMÉS BUSCANT RESPOSTES

Godayol, igual que moltes feministes actuals i les mateixes narradores xicanes, no somia amb la felicitat, el paradís o en models de societat i de vida controlables i perfectes. Només busca respostes a través de l'escriptura, l'espai privilegiat on la dona pot expressar-se i ser escoltada. Com aquells alemanys de l'Est, que van traspasar la simbòlica porta de Brandenburg després de la caiguda del Mur, la nostra traductora desconfia de qualsevol creença i es preocupa per les coses tangibles. Es a dir, té en compte les característiques i necessitats de la comunitat lectora a la qual es dirigeix. I això marca l'estratègia a seguir: precisió i obertura conceptual; una acurada selecció dels textos; la imprescindible introducció a l'origen, els símbols, els temes i les maneres de les diferents autores; diverses notes i reflexions sobre la traducció; una selecció de 60 imatges, amb el títol de *Rosari Xicà*, que és tota una declaració de principis ideològics i estètics; diverses dades biogràfiques i una àmplia biblio-

grafia. Per aquesta raó, resulta tan estimulant i accessible la lectura de la present antologia.

Veus xicanes aplega 19 contes, agrupats sota els epígrafs *Mites i verges* i *Cossos i mestissatges*, protagonitzats per la Virgen de Guadalupe, una guerrillera, bruixes i curanderes, i un munt de dones que intenten conjugar les formes de vida mexicanes del passat amb els costums americans del present, que es mouen entre l'espai privat de la llar (sobretot, a la cuina, el lloc privilegiat de la creació) i l'espai públic de les ciutats del nord, que miren el propi cos i parlen de sexe com mai no ho havien fet les mares o les àvies; dones progressistes i conservadores, alliberades i oprimides, de diferents generacions i classes socials, encarnació de la complexitat i la multiplicitat xicana.

Ana Castillo, Sandra Cisneros, Denise Chávez, Sylvia Lizárraga, Pat Mora, Mary Helen Ponce, Alma Villanueva i Helena María Viramontes, amb les seves representacions d'una realitat multicultural i sincrètica, aviat deixaran de ser unes desconegudes. Gràcies a l'esforç de Pilar Godayol, aquesta traductora intel·ligent i imaginativa, capaç de reinventar uns textos en si mateixos integradors i subversius (que trenquen dicotomies culturals i lingüístiques), tot aportant-hi la seva subjectivitat i la seva llengua, el català, des de la pròpia diferència.